

***Preek gehouden door drs. J.D.W Eerbeek, oud-hoofdpredikant ministerie
Veiligheid en Justitie, op 'Gevangenezondag'***

17 november 2013 in de Silokerk te Utrecht

Johannes 9 : 1-7; Johannes 9 : 35 – 38

Ik ontmoette Selmon voor het eerst in het huis van bewaring in Scheveningen toen hij 23 jaar was. Dat is 30 jaar geleden. Hij was zwaar verslaafd en hij ging uit stelen om aan zijn dope te komen.

Selmon was met goud behangen. In z'n mond, als hij lachte dan blonk het je tegemoet, en om z'n nek hing een zware gouden ketting. Hij kon bijna niet meer rechtop lopen van al dat goud. Hij zat altijd in de kerk en in de gespreksgroep. Ook kwam hij iedere week langs voor een gesprek. Selmon was heel luidruchtig, maar ook heel betrokken. Vol met plannen om als hij vrijkwam iets van zijn leven te gaan maken. 'Nooit meer de bajes in, dominee!

Maar iets opbouwen voor mezelf.' Ik was ervan overtuigd dat hij dat ook wilde. Maar altijd als hij buiten kwam, viel hij snel weer terug in zijn oude gedrag.

En dan zag ik hem weer in het huis van bewaring.

Zo ging hij 'gevangenis in en gevangenis uit', meer dan twintig jaar lang. Zijn ouders, die hem bleven steunen, vonden het vreselijk.

In welke gevangenis hij ook zat, Selmon bleef contact met mij houden.

Als ik wel eens met collega's over hem sprak, was er eigenlijk niemand meer die nog enig geloof in hem had. 'Misschien is hij wel geboren voor de criminaliteit', zei iemand mij eens.

Vorbijgaand ziet Jezus een blinde man. Hij zit te bedelen. Hij is al sedert zijn geboorte blind, staat erbij. Hij zit in een sociaal isolement!

Die mensen kunnen we allemaal tegenkomen. Je kunt er zo je eigen gedachten bij hebben en je afvragen hoe dat zo gekomen is. Soms verkeren ze al van generatie op generatie in een achterstand.

Vorbijgaand ziet Jezus die man. Dat is een heel belangrijk begin van het herstel van zijn leven.

Het is een opening die Jezus maakt in het sociaal isolement.

De discipelen zien de man ook. Maar ze zien hem anders dan Jezus. Ze nemen hem waar. Het blijft aan de buitenkant. Zij zien niet de man zelf, maar ze kijken naar hem vanuit hun eigen optiek. Dat blijkt uit de vraag die ze stellen: 'Heeft deze gezondigd of zijn ouders?'

'Blindgeboren zijn' kun je naar de overheersende mening van die tijd niet zomaar zijn.

Als je blindgeboren bent, dan moet er in het verleden iets zijn gebeurd. Dan moet er iets mis met hem zijn.

Dat moet dan in de moederschoot zijn gebeurd. Of er moet iets aan de hand zijn met z'n ouders.

De oorzaak van de levenssituatie ligt voor de discipelen vast in een ver verleden. Je kunt naar mensen of naar jezelf kijken door de bril van het verleden. Wat allemaal met je gebeurd is vormt een blokkade voor ontwikkeling.

Je kunt ook kijken door de bril van de toekomst.

Dat doet Jezus. Noch deze heeft gezondigd, zegt hij, noch zijn ouders. Hij bevrijdt hem van de kijk van de mensen op zijn verleden. En dan komt het, de grote opening naar de toekomst: de werken van God moeten in hem zichtbaar worden, zegt Jezus.

Jezus ziet in jou, in mij, allereerst iets wat nog tot ontwikkeling moet komen.

Hij ziet ons niet gevangen in de fouten van onszelf of van onze ouders.

Zien we nog wel eens iets van God? Hier lezen we uit de mond van Jezus dat we in mensen, dus ook in onszelf, een plaats mogen zien waar God aan het werk gaat.

Dat wordt heel duidelijk waar mensen kwetsbaar zijn en waar alle licht definitief is uitgedoofd. In de diepste nacht wordt het licht van God het scherpst waargenomen.

Het mooie van ons christelijk geloof is dat we ons mogen openstellen voor wat God in ons doet.

Als je pijn hebt en verdriet komt Hij bij je om je te troosten. Als je gebrokenheid voelt komt Hij bij je om met jou een weg van herstel te gaan.

Als je geen perspectief meer ziet, raakt Hij je aan om je leven in het licht van Zijn belofte te zien.

Jezus gaat de blinde man genezen.

Hij doet dat op een bijzondere manier.

Eerst doet Hij van zichzelf uit iets aan de man. Iets heel moois. Hij raakt hem aan. Jezus spuwt op de grond en maakt slijk van het speeksel en Hij legt hem het slijk op de ogen. In die aanraking beeldt Jezus iets uit. Jezus gaat helemaal terug achter alles wat in zijn leven is gebeurd. Hij geeft hem in dat slijk symbolisch het oergevoel van de moederschoot. Jezus bepaalt hem bij wie hij bij zijn geboorte was: een kind van God.

Zijn wezen is niet bepaald door de zonde, maar zijn wezen is dat hij een door God geschapen mens is...

Jezus raakt hem aan. En in die aanraking laat Hij hem zijn menselijke waardigheid voelen, die door God aan hem is gegeven.

Maar de man moet ook zelf iets gaan doen. Jezus bevrijdt hem van het uitzichtloze zitten en Hij laat hem opstaan en weer op zijn eigen benen staan!

Jezus stuurt hem naar het badwater Siloam om zich te wassen. Hij moet zelf ook verantwoordelijkheid gaan nemen voor zijn genezing.

Een paar jaar geleden belde Selmon mij op. Hij vertelde mij dat hij was opgenomen in een begeleidwonenproject voor ex-gedetineerden. En dat het goed met hem ging. 'Het is wel afzien, maar ik wil nooit meer terug in dat oude leven'. Het keerpunt in zijn leven kwam toen hij voor een aandoening aan zijn alvleesklier in het ziekenhuis lag. Hij lag in coma en hij was opgegeven. Het duurde niet lang meer of de behandeling zou worden gestaakt. Geestelijken waren om hem heen om voor hem te bidden.

En hij werd een paar uur voordat de stekkers eruit getrokken zouden worden, wakker. 'Als ik op dat moment niet wakker geworden was, zou ik er nu niet meer zijn.'

Het was een keerpunt in zijn leven. Hij voelde zich aangeraakt op een bijzondere manier, zoals nog nooit eerder. Het was een scharniermoment om zijn leven echt een nieuwe wending te geven.

Regelmatig vertelde hij me over de telefoon over de vorderingen die hij maakte. Het bleef goed met hem gaan. Hij bouwde een kennissenkring op en hij deed allerlei werkzaamheden om werkervaring op te doen.

De man gaat zich wassen en hij komt ziende terug. Daarna lezen we in het verhaal dat er in zijn omgeving een enorm gedoe ontstaat over hem en over de persoon van Jezus.

Is Jezus een valse profeet, zoals zijn tegenstanders Hem zien, of is Hij de zoon van de mensen zoals Hij zichzelf ziet.

De geestelijk leiders blijven de blindgeboren man met dezelfde blik bekijken. Zij blijven hem geheel in zonden geboren zien.

Aan het eind van het verhaal volgt het vijfde accent in het herstelproces.

Nadat de blinde man

1. gezien is door Jezus

2. – aangeraakt

3. – zelf in beweging is gekomen

4. – ziende geworden

5. – als vijfde punt dat hij de betekenis van Jezus in zijn leven uitspreekt.

Jezus ziet hem en hij ziet Jezus.

Jezus vraagt hem nadat hij door de geestelijk leiders is weggejaagd: ‘Geloofst u in de Mensenzoon?’

De man antwoordt en zegt: ‘Als ik wist wie het was, heer, zou ik in hem geloven.’ ‘U kijkt naar hem en u spreekt met hem’, zei Jezus.

Toen zei de man: ‘Ik geloof, Heer’, en boog zich voor Jezus neer. De blinde man is door Jezus gezien. En hij ziet Jezus nu ook in zijn diepste wezen.

Zijn identiteit is geworden dat hij zichzelf ziet in het licht van Jezus Christus.

Toen Selmon me weer een keer belde zei hij me dat hij gedoopt zou worden in een kerk in Apeldoorn. En hij nodigde me uit om daarbij aanwezig te zijn.

‘Ik heb een keuze gemaakt’, zei hij, ‘en daar wil ik ook voor uitkomen. Ik wil nooit meer terug in dat oude leven.’

Toen hij gedoopt werd, was de kerk stampvol.

Met een wit kleed aan stond hij in het water. Het leek de blindgeborene wel! De voorganger stelde hem de vraag: Selmon, geloof je in Jezus Christus en wil je hem navolgen? Met krachtige stem zei hij: Jazeker! En toen werd hij onder water gedompeld.

Het ontroerde me diep toen ik hem daar uit dat water omhoog zag komen.

Ik zag zijn hele geschiedenis aan me voorbijgaan: ondergang en weer een beetje opstaan, terugval, z’n verslaving, de inbraken die hij had gepleegd, z’n ouders.

Dat oude woord over Jezus schoot me zomaar te binnen:

‘Zo is dan wie in Christus is een nieuwe schepping: het oude is voorbijgegaan, zie, het nieuwe is gekomen (2 Cor. 5:17).

Het oude leven is voorbijgegaan en het nieuwe is gekomen. Dat is wat geen mens kan zeggen over de zwarte bladzijden van zijn eigen geschiedenis.

Dat is wat geen psycholoog of psychiater of welke hulpverlener ook je kan geven. Een volstrekt nieuwe levenssituatie scheppen kan alleen God: Hij bevrijdt je van waar je in gevangen zit en geeft je nieuw leven. Hij maakt een herboren mens van je.

Sinds Selmon het begeleidingsprogramma heeft verlaten gaat het met vallen en opstaan.

Soms is er een terugval, maar hij slaagt er toch telkens weer in de positieve draad op te pakken.

Hij werkt met overgave op een zorgboerderij waar hij van het gezin veel steun ondervindt. Regelmatig belt hij mij.

Een keer nodigde hij me uit om z’n vijftigste verjaardag te komen vieren.

Het duurde nog vijf maanden, maar alles was al gepland. Het zou een groot feest worden. Een paar weken voor zijn verjaardag belde hij heel verdrietig op. Hij was teruggevallen in alcoholgebruik en hij zat weer in een opvanghuis. Nu moest hij dat opvanghuis waar hij weer voor een korte periode was opgenomen ook verlaten omdat hij ook daar weer alcohol had gebruikt.

“Alles wat ik opgebouwd heb, al m’n spullen raak ik kwijt, want ik kan ze nergens opslaan. Alles is voor niets geweest en ook m’n verjaardag valt in duigen!” riep hij huilend door de telefoon.

Hij was helemaal radeloos. Toen hij belde zat ik in de auto op de A12 van Den Haag naar Utrecht.

Ik kon z'n telefoontje niet afbreken. Daar was hij te veel voor in paniek. En ik kon ook niet stoppen, want ik moest op tijd op een afspraak zijn ergens in het land.

Ik probeerde hem gerust te stellen, maar dat lukte niet. Ik stelde hem voor samen een gebed uit te spreken en hij stemde direct in. Ik sprak een zin uit en hij sprak de zin na. We baden om rust en een beetje perspectief.

Dat het allemaal toch weer goed zou komen.

“Ik ben een beetje rustiger” zei hij toen we klaar waren met bidden.

Na een week hadden we weer contact. Hij had een nieuw onderkomen gevonden in een zorgvoorziening en hij zou z'n verjaardag een dag erna in kleine kring vieren bij z'n moeder. Op z'n verjaardag zelf zijn we op bezoek geweest. Met een vriend, z'n broer en z'n moeder waren we samen.

Hij was enthousiast over z'n nieuwe woonomgeving.

En zoals altijd vast voornemens om verder van z'n leven iets goeds te maken.

Ik zei hem hoe bijzonder ik het vond dat hij altijd bij alle tegenslagen weer was opgestaan en dat hij alles bij elkaar genomen, de laatste jaren met steun van z'n geloof heel veel vooruitgang had geboekt.

In de ontmoeting met de blinde bedelaar, met mensen als Selmon, wordt zichtbaar wie Jezus is.

De blindgeboren man moest zich wassen in het badwater Siloam. Siloam is symbolisch voor wie Jezus is. Siloam betekent: afgezonden. Het water wordt ontvangen van een hogergelegen bron. Zoals dat water afgezonden is van boven, zo is Jezus de gezondene van de Vader.

Jezus is het gezicht van God. In Hem zien we wat God doet om heelheid te scheppen aan alle gebrokenheid voorbij.